

Τζάμπα (1) κατελοῦν (2) τὰ ρουῖχα τ'ς, κατελοῦν κὶ τὰ κορντούρια (3) τ'ς κὶ οἱ δόλι' οἱ πατεράδες κ' ἢ κουριμάδες ἢ χῆρες ἢ μαννάδες ἄς πλερώνουν τὶς μιντζισόλες (4).

Τί νὰ σὶ πῶ Βαγγελοῦδα μ'. Μακάρ' νὰ σταματήσ' αὐτὸ τοῦ κακό, γιὰτὶ ἄλλοιῶς πούλλα κακούδια (5) θὰ δγῆ (6) ἢ γειτουριά μας.

Δὲν κυττάεις, μόλις σταματήσ' οὐ πετροπόλεμος μὶ τὰ Τουρκέλια ἀρχινοῦν (7) κὶ τρώγουντι ἀναμιταξὺ τ'ς οἱ μαχαλάδεις.

Τὰ Σέρρας ἡσυχία δὲν ἔχουν ἀπ' αὐτὰ τὰ παραχώματα.

ΠΑΡΟΙΜΙΩΔΕΙΣ ΦΡΑΣΕΙΣ

ΜΕ ΤΟ ΧΡΩΜΑ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΔΙΑΛΕΚΤΟΥ ΣΕΡΡΩΝ

Ἄλλο ξᾶλλο	Τὸ ἔκαμε ἀγνώριστο, μὲ ἀλλαγὴν χρώματος ἢ μὲ καθάρισμα.
Βγάλ' τὸ λαιμό σ'	Φύγε.
Κατέβα νὰ φᾶμε	Λέγεται δι' ἓνα πολὺ ὑψηλόν. Εἶναι ἓνας «κατέβα νὰ φᾶμε».
Μαζώθκι κούπου κουβάρ'	Μαζεύθηκε σᾶν τὸ κουβάρι.
Κούπους εἶν' ἢ ψυχὴ μ'	Φοβοῦμαι πολὺ. (Κούπους=σωρός,
Κατάπινε βατράχες	Ἐσιωποῦσε κατ' ἀνάγκην.
Ἔτσ' νὰ ζήης	Νὰ χαρῆς.
Ἔφαγε ἓναν νταραμώ	Ἔφαγε μιὰ κατσάδα.
Στὰ ἔμπατα καὶ στὰ ἔβγατα	Στὰ μέσα καὶ στὰ ἔξω. Δηλ. εἰς θέσιν κεντρικῆν.
Τριξ' ζάλ'	Μεγάλῃ φασαρία.
Βλάχικες κουρκουβέτες	Αὐτὰ εἶναι βλάχικες κουρκουβέτες, δηλ. λόγια τοῦ ἄερος.
Πάρ' τὴ μάχνας'	Φύγε ἀμέσως. (Μάχνα=φόρα στὸ πήδημα)
Τ' ἀφῆκες μισὸ κὶ μισοκούτελο	Τὸ ἀφῆκες ὅλως διόλου στὴ μέση.
Λογιῶν τοῦ λογιοῦ	Λογῆς λογῆς.
Μᾶς πέρασες γιὰ Λιαλιοβαλῆδες;	Οἱ Λιαλιοβαλῆδες ἐφημίζοντο διὰ τὴν ἀφελειάν των. Μᾶς πέρασες γιὰ τόσο ἀφελεῖς;
Τέντωσε τὴν ἀρίδα τ'	Ἀπέθανε (περιφρονητικῶς).
Σαλὰ καὶ παρμένα	Σαχλαμάρες.

(1) Δωρεάν, λέξεις Τουρκική. (2) Καταλύουν, χαλοῦν. (3) Παπούτσια λέξεις τουρκική. (4) Πρόσθετες σόλες, πιθανὸν ἀπὸ τὸ ἰταλικὸν mezzosola. (5) Θλιβερὰ γεγονότα, δοκιμασίαι. (6) Θὰ ἰδῆ. (7) Ἀρχίζουν.

Μαῦρος κι' ἄραχνος

Ρούμπ' ἐδῶ κι' ρούμπ' ἐκεῖ

Νόμο τρόπο ἔκανε

ἽΟνειροκύτταγμα

Ταχειὰ τὴν ἄλλ'.

Τσίμσε τὸ σπυρί.

ἽΕναν καιρό...

ἽΑδειος παράδειος περίμενε

Τὸν ἔστειλε γιὰ πράσινο χαβιάρ'

ἽΑ... ἽΑξινοὺς κι' ταπούξινοὺς

κι' ἀπὸ ξαναρχῆς σούξινο

Τὸν ἔκανε δυὸ παραδιοῦ

ἽΕπαρτον κάτ'

ἽΑμ' πῶς κι' δέν!

Τᾶκαναν λαπᾶ καπᾶ...

Τζούγκ τὸ κρομμυδοκέφαλο

Σκόρδα κι' παληὰ κρομμύδια

Ποδάρια σᾶν τ' λιγάδια

Ποδάρια σᾶν τσάννα.

Κᾶν καὶ κᾶν...

Δῶ πατῆ' κεῖ βρίσκεται

Χέρ' γιὰ τὰ Μαρικώσταινα...

(Μαρικώσταινα, λουτρὰ μὲ ζε-

στά, θειοῦχα λουτρὰ καὶ λασπό-

λουτρα παρὰ τὸ Μελένικον, ὅ-

που ἐθεραπεύοντο οἱ ἄρθρι-

τικοί)

Τὸν ἔκανα σοῦλφι

ἽΕδωσε γνώρα. (1)

«Μαύρη κι' ἄραχνη ζωὴ ἔκανε ἡ δυστυχησμέ-
νη μὲ τὸν ἄντρα της». ἽΕπίτασις τοῦ μαύρου.

Πότε ἐδῶ καὶ πότε ἐκεῖ λέγεται εἰς ἄτομον
ἀσχολούμενον μόνον μὲ διασκεδάσεις

Μετεχειρίσθη ὅλα τὰ μέσα.

Μὲ ἔκπληξι, τὸ εἶδες στὸ ὄνειρό σου;

Αὔριο μεθαύριο...

ἽΑπέκτησε ἀνδρισμόν. ἽὍπως μεγαλώνει τὸ
πουλί καὶ ἀρχίζει νὰ τρώγῃ σπυρί κριθάρι.

Τὸν παληὸ καιρό...

Σᾶν δὲν ἔχεις ἄλλη δουλειὰ περίμενε.

Τὸν ἐγέλασε

ἽΑ... ἽΑξ καὶ ξερό σου.

Τὸν ἔκανε σκουπίδι.

Πάρτον κάτω

Ναί, τὶ λές!

ἽΕκάλυψαν τὸ σκάνδαλον.

Μ' ἐπιμονὴ τὸ ἴδιο καὶ πάλι τὸ ἴδιο

Σκόρδα νὰ μὴ βασκαθῆ

Πόδια ρεβᾶ.

Πόδια πολὺ λεπτὰ σᾶν ξυλάκια.

Τόσοι καὶ τόσοι...

ἽΕπὶ μεγάλης εὐκινήσιας.

Νὰ κουλαθῆ τὸ χέρι του...

(ἽὩστε νὰ ἔχῃ ἀνάγκην λασποθεραπείας).

Τὸν ἐξώφλησα. (Φράσις τοῦ 1635 εἰς τὸ
Χρονικὸν τῶν Σεργῶν τοῦ Παπασυναδινοῦ,
ἔκδοσις Π. Πέννα, 1938 Ἀθῆναι σ. 50)

ἽἘκαμε τὴν γνωριμία. (Φράσις τοῦ 1598
ἐνθ' ἄνωτ. σ. 27)

(1) Τὴν λέξιν «γνώρα» συναντῶμεν εἰς τὸ ποίημα «Μούχρωμα» τοῦ Μαβίλη.

«... καὶ ἀγναντεύει σὰ γιὰ στερνὴ φορὰ κάθε της γνώρα»

Βλέπε Ἀνθολογία. Η. Ν. Ἀποστολίδη 1708—1933 Ἀθῆναι σ. 204.

Εἶναι πολὺ περιέργον τὸ ὅτι διετηρήθη εἰς τὴν Κερκυραϊκὴν διάλεκτον ἡ λέξις
«γνώρα», ἐνῶ εἰς τὴν Σεργαϊκὴν κατὰ τὴν ἰδίαν ἐποχὴν εἶχεν ἀτονῆσει.

Προχοῦ καιροῦ	Πολὺ ἔνωρίς.
Ἐπὶ μοναχό μ'	Μόνος μου
Ἐπὶ μοναχό σ'	Μόνος σου
Ἐπὶ μοναχό τ'	Μόνος του
Ἐπὶ μοναχή τ' ς	Μόνη της.
	Ἐπὶ ἄπο μοναχό μ' (χωρὶς νὰ μὲ παρακινήση κανεὶς).
Χαμπὰρ δὲν παίρνει ἀπὸ τίποτα	Πρὸς ἀφηρημένον, ἢ πρὸς μὴ θέλοντα νὰ συμμορφωθῆ.

“Τ Α Σ Ε Ρ Ρ Α Σ,,

Μία τεσσάρων αἰώνων ὀνομαστικὴ

Μὲ τὸν τίτλο «Τὰ Σέρρας», μιὰ ἀπροσδόκητη ὀνομαστικὴ, ὁ κ. Βασ. Φόρης εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 655 τεῦχος τῆς «Νέας Ἐστίας», τῆς 15—3—55, μὲ μεγάλη προσοχὴ καὶ ἐπιτυχεῖ παρατηρητικότητά διερευνᾷ τὴν περίπτωσιν τῆς ὀνομασίας τῶν Σερρῶν εἰς τὴν τοπικὴν διάλεκτον μὲ τὴν ὀνομαστικὴν οὐδετέρου «τὰ Σέρρας».

Ἡ ὀνομαστικὴ αὕτη «ἀπροσδόκητη» δὲν εἶναι δι' ὅλους τοὺς Ἀνατολικομακεδόνας, διότι, ὅπως θὰ ἴδωμεν, εὐρίσκεται ἐν χρήσει ἐκεῖ ἐπὶ τέσσαρας ὀλοκλήρους αἰῶνας καὶ μέχρι σήμερον ἀκόμη.

Ὁ τύπος «τὰ Σέρρας» ἤρχισε νὰ ἐπικρατῆ ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ 16ου αἰῶνος καὶ ἔκτοτε παρέμεινεν ἐν χρήσει μέχρι τῶν ἡμερῶν μας, ἀφοῦ καὶ σήμερον ἀκόμη, ὅταν ἕνας ἑτεροδημότης συνομιλήσῃ, ἐπὶ δέκα λεπτά μὲ γηγενῆ Σερραῖον, συχνὰ καὶ αὐθόρμητα θ' ἀκούσῃ ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ Σερραίου τὸν τύπον «τὰ Σέρρας» ὡς οὐδέτερον.

Ἄλλ' ἄς ἐξετάσωμεν μὲ ἐπιμελῆ κατὰ τὸ δυνατόν ἔρευναν ἀπὸ γραπτὰ μνημεῖα τῆς διαλέκτου Σερρῶν καὶ περιφερειῶν Κοζάνης, Μελενίκου καὶ Νιγρίτας τὴν χρῆσιν τῆς αἰτιατικῆς «τὰς Σέρρας» καὶ τῆς ὀνομαστικῆς «τὰ Σέρρας».

Ὁ λόγιος Ἰωάννης Γ. Βασματζίδης εἰς τὴν ἐθνογραφικὴν του διατριβὴν «Ἡ Μακεδονία καὶ οἱ Μακεδόνες πρὸ τῆς τῶν Δωριέων καθόδου», Μόναχον 1867, διὰ τὴν ὀνομασίαν τῆς πόλεως τῶν Σερρῶν ἀναφέρει τὰ ἑξῆς :

«Ἡρόδοτος III 115. Οἱ μεθ' Ἡρόδοτον διαφόρως αὐτὴν ὀνομάζουσιν. Οὕτω Στέφανος μὲν «Σίρραν» ἢ «Σιρραίων πόλιν» Ἱεροκλητιανὸς δὲ (639) «Σέρραν» καὶ Λίβιος (55,4) «Σίρρας».

Ὁ Abel (Makedonien σ. 195) «Σίρραν». Ὁ Fick (KZ 234) «Σίριν».

Ὁ Σιράβων «Σίρραν» ὀνομάζει τὴν θυγατέρα τοῦ Ἀρύντου.

Πρὸ 63 ἐτῶν ὁ Πέτρος Παπαγεωργίου, σπανίας μορφώσεως καὶ ἀριστος μελετητὴς τῶν ἀρχαιοτήτων καὶ τοῦ γλωσσικοῦ ἰδιώματος τῶν Σερρῶν,